

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

**De Liemaro, Hammaburgensi archiepiscopo et de
legatione ecclesiae Hammaburgensis ad populos
septentrionales**

Schröder, Guilelmus

Halle, 1869

Fridericus Hammaburgensis archiepiscopus 1104 - 1123

[urn:nbn:at:at-ubi:2-13099](#)

Fridericus Hammaburgensis archiepiscopus.

1104 — 1123.

Successorum Humberti mortui imperator Fridericum constituit, qui sedit annos viginti.¹ Ubinam fuerit, priusquam sedem archiepiscopalem suscepit, quum omnino nihil traditum sit, mitto quaerere. Pallium, ut Humbertus praedecessor, neque a Paschali papa, neque ab eius successore accepit,² sed imperatoris excommunicati partes sequebatur, apud quem tanta valebat auctoritate, ut, quum imperator Heinrici filii seditione a. 1106 coactus ab Ingelheimi palatio Leodium profugisset, litteris ad universos regni principes missis rogaret, ut induciae componerentur, infra quas Bremensem Moguntinum, Trevirensim archiepiscopos etc., quibus cum consilium iniret, convocaret.³

Fridericus, quum Heinricus rex a. 1105 correptis in patrem armis Saxoniam intravisset et eiusdem provinciae principes sibi conciliasset, conventui, qui in Northusen civitate habebatur, ubi nonnulli Saxoniae episcopi Paschali papae se subiecerunt, non interfuit. At Moguntiam ad natalicia eiusdem anni profectus esse videtur, ubi Eccehardo auctore, LII regni principes convenerunt, praeter Magnum ducem, qui solus ex principibus absfuit. Lappenberg eidem anno diploma Friderici⁴ de diöcesi ecclesiae Bramstedensis inseruit, cui ita subscriptum est: „Anno Domini MCX, primo anno ordinationis venerabilis archiepiscopi Friderici Bremae actum, indictione II.“

Anno 1106 Hammaburgensis archiepiscopus cum Magno duce et Uodone marchione conventum habuit, sed res, de quibus actum est, non narrantur.⁵ Num de marca septentrionali concilium ceperint, quum Uodoni marchioni gravi tunc morbo implicato filius nondum adulta aetate fuerit, in conjectura positum est. Diploma autem Friderici,⁶ quod a. 1106 datum

1) Amal. Rosenveld. 47.

2) Ann. Hildenesh. a. 1123.

3) Vita Heinrici cp. 13. Giesebricht III, 1238 p.

4) Diplom. Hambg. no. 128.

5) Annalista Saxo a. 1106.

6) Diplom. Hambg. no. 129 atque notae.

est, falsum esse contendō. In quo pactum archiepiscopi cum quibusdam Hollandis, qui agros ad colendum acceperant, initum continetur. Sed non solum nomen „maiestas nostra“ quo archiepiscopus appellatur, sed etiam indictio falsa et in usitata subscriptio in suspicionem cadunt. Accedit, quod nomina advocati et laicorum testium eadem sunt, quae in litteris a. 987 scriptis et in diplomatibus non suspectis, quae a. 1142 et 1143 data sunt, inveniuntur. Quibus de causis commotus diploma, quod exstat, corruptum esse affirmo, quamquam pactum re vera initum esse non nego, immo vero diploma falsum a. 1142 post conscriptum esse confiteor.

Paulo post Magno duce et Uodone marchione defunctis Saxoniae ducatus in Lotharium, comitem de Supplinburg, advocatum ecclesiae Bremensis, collatus;¹ marca autem septentrionalis per VIII annos Rudolfo, avunculo Heinrici, Uodonis filii, commissa est.² Deinde Heinrico imperatore m. Aug. a. 1106 defuncto Fridericus archiepiscopus cum ceteris principibus, qui patri adhaeserant, ab Heinrico V rege in gratiam receptus esse videtur. Cum Paschali vero, ut iam dictum est, Fridericus in gratiam non rediit, sed archiepiscopatus Lundensis a. 1104 constitutus ingens odium ad eum movit. Neque Paschalis, quo magis mireris, Friderici unquam mentionem fecit, ne tam quidem, quum synodo Guastallae habita omnes episcopos per schisma electos, modo ne simoniaci aut scelerati essent, confirmaret, contra eos, qui diutius apostolicae sedi resisterent, anathemate obstringeret.

Regi anno 1110 in Italiam proficiscenti Fridericus non interfuit, neque anno insequenti eum Spiram se contulisse, quo, Eccehardo auctore,³ quam plurimi episcopi atque abbes convenerunt, quorum „assensu et cooperatione Heinricus patris sui anniversarium per magnifice“ celebravit, patrem que anathemate absolutum sepelivit, satis constat. Deinde a. 1112 gravis inter Saxones contentio orta est. Dux enim Lotharius, qui Friderico comiti, Stadensem comitatum admini-

1) Annal. Saxo 1106.

2) Annal. Magdeb. 1106.

3) Eccehard, chronicon 1111.

stranti, infestus erat, archiepiscopo Hammaburgensi persuasit, ut illum Fridericum Hammaburgensis ecclesiae mancipium vindicaret, cuius avia et mater, quae in litore comitatus Staden sis naufragium fecerant, comiti Udoni servae addictae erant. Imperator vero, quem Fridericus comes adierat magna que pecunia data ab eo impetraverat, ut testibus prolatis liberum se evincere liceret, ad disceptandam causam misit, qui Radolvesthorp loco placitum indixit. Convenerunt Fridericus archiepiscopus, Lotharius dux, Rudolfus marchio cum Heinrico, filio fratris Udonis, Fridericus comes cum testibus. Rudolfus vero testimonia illorum spernens Fridericum captum Soltwede in carcerem coniecit. De qua superbia imperator vehementer iratus ducem et marchionem Goslariam ad se venire iussit. Qui quum non paruissent, sententia principum damnati et beneficiis privati, deinde ab imperatore in Soltwede castello inclusi et obsessi, paulo post in Heinrici ditionem sese dede runt, beneficiaque amissa receperunt. Fridericus autem comes in libertatem restitutus, aliquandiu apud imperatorem commorabatur, quoniam in comitatum Stadensem redire non ausus est. Quo tempore hae litterae² scriptae esse videntur. Decimae enim Folberti, de quibus iam supra dictum est, a comite Friderico praetendente, se eas ab Humberto archiepiscopo in beneficium accepisse, ecclesiae erant ademptae. Quamobrem ab archiepiscopo canonica censura constrictus Fridericus coram imperatore et praesentibus Adalberone Moguntino, Burchardo Monasteriensi, Mazine Verdensi episcopis decimas archiepiscopo reddidit.

Num Fridericus archiepiscopus imperatoris nuptiis principio anni 1114 Moguntiae celebratis interfuerit, in medio relinquo, quia nomina V archiepiscoporum, qui ibi affuerunt³ non appellantur. Deinde nova Saxonum seditione commota, Fridericus, cuius nomen nullo loco occurrit, neque cum Saxonicibus, neque cum imperatore stetisse videtur; ne id quidem verisimile est, eum exeunte a 1115 Coloniam se contulisse,

1) Annalista Saxo 1112.

2) Diplom. Hambg. no. 132.

3) Eccehard, chron. a. 1114

ubi XIV episcopi convenerunt. Novissimum Friderici diploma¹ a. 1116 post, quo anno tota urbs Brema exurebatur,² consignatum esse von verisimile est, quod Vicelinus scholasticus, qui testis subscrispsit, circa a. 1117 Brema decedens in Franco-Galliam profectus esse videtur. Quo diplomate archiepiscopus Erici ministerialis donationem decimae et agrorum capitularibus SS. Petri et Willehadi Bremae oblatam confirmavit.

Scholae Bremensi Fridericus circa a. 1106 Vicelinum commemoratum magistrum praefecerat, qui Paderbrunnensi in schola, Hartmanno magistro, litteris imbutus studium litterarum per triginta fere annos Bremae iacens, promovit atque ornavit. Nam de scholasticis Bremensibus ab anno 1075 usque ad annum 1106 nihil vel in litteris vel in scriptoribus invenimus. Quamquam Vicelinus alumnos dure atque aspere tractabat verberibusque modum negabat, ut plerique scholam effugerent, tamen quum ille Brema decederet, „non sine dolore pontificis maiorumque ecclesiae tanti viri praesentia moleste carentium“ scholis resignavit.³

Monasterio Gozecensi, cui, ut supra memoratum est, Conradus abbas praeerat, a Ludovico Thuringiae comite et a Friderico comite palatino gravissima detimenta illata sunt, quorum aviditatem quum Conradus placare non posset, abbatiam deseruit et Hildenesheim so contulit, ubi paulo post, a. 1114, obiit. Quo defuncto Conradus, Nienburgensis monachus, per fraudem Rüdegeri pseudomonachi abbas electus, a Friderico archiepiscopo confirmatus et deinde ab Halberstadensi episcopo consecratus est.⁴

Hammaburgensis archiepiscopus a. 1119 conventui Triburiae habito, quo „universi nostrates episcopi“ considentes se Calixto papae obedituros esse promiserunt,⁵ interfuisse non narratur, et ne Wormatiae quidem a. 1122 eum versatum esse auctoribus certiores facti sumus. Anno insequentि fratribus

1) Diplom. Hambg. no. 131.

2) Annal. Corbej. a. 1116.

3) Helmold I 44 ep.

4) Chron. Gozec. II 5 — 9 ep.

5) Ecehard, chron. a. 1119.

ecclesiae Bremensis decimam tradit¹ pro commemoratione sua
atque obiit III kal. Febr. a. 1123.²

**Quomodo factum sit, ut Hammaburgenses archiepiscopi
legationem ad populos septentrionales amitterent.³**

Adelbertum Hammaburgensem archiepiscopum septentrionis patriachatum affectasse, quum omnibus, qui res medii aevi gestas perscrutati sunt, notum, atque saepius a rerum scriptoribus tractatum sit, paucis tantum percurram.) Suein enim Danorum rex moleste ferens, quod Danici regni episcopi Hammaburgensi archiepiscopo subiecti essent, a sede apostolica, ut archiepiscopatus in Dania constitueretur, petivit. Cuius consilium Adelbertus, cui ex iure ecclesiastico fas erat vetare novum in dioecesi sua archiepiscopalem sedem fieri, quamquam invitus, probavit ea conditione, ut patriarchae dignitas in se conferretur. Sed nec ipse hunc altiorem dignitatis gradum obtinuit, nec Suein rex, quod proposuerat, ad effectum perduxit. Leone enim papa a. 1054 mortuo, qui Adelberti fautor exstiterat, successores ad provehendum archiepiscopum gloriae stimulis iam concitatum minus paratos promptosque se gesserunt. Adelbertus autem postea omni similitate e medio sublata cum rege Danorum intima familiaritate coniungebatur, tantaque valuit apud eum auctoritate, ut foederis, quod Heinricus IV cum illo init, intercessor existeret. Neque de epis copis eligendis et ordinandis controversia umquam inter Suein regem et archiepiscopum movebatur. Eodem modo Adelbertus in Stencili, Sueonum regis, familiaritatem venit atque ordinavit Sueciae episcopos rege non obloquente. Contra cum Haraldo, Norvegorum rege, qui privilegia Hammaburgensis

1) Diplom. Hambg. no. 133.

2) Annalista Sáxo et Annal. Rosenveld. a. 1123, III kal. Febr., Dip tychon Brem.: IV kal. Febr., Necrolog. Brem.; V kal. Febr.

3) Dahlmann, Geschichte Dänemarks; Münter, Kirchengeschichte Däne marks; Geyger, Schwed. Geschichte; Maurer, Bekehrung d. Norweg. Stam.